

Силабус освітнього компонента

Програма навчальної дисципліни

ФІЛОСОФСЬКИЙ АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА

Шифр та назва спеціальності

В10- Філософія

Інститут

ННІ Соціально-гуманітарних технологій

Освітня програма

Філософія

Кафедра

Філософії (307)

Рівень освіти

Третій (освітньо-науковий)

Тип дисципліни

Спеціальна (фахова)

Семестр

3

Мова викладання

Українська

Викладачі, розробники

Дольська Ольга Олексіївна

olha.dolska@khpi.edu.ua

Доктор філософських наук, професор, професор кафедри філософії НТУ «ХПІ».

Досвід роботи – 32 років. Авторка понад 250 наукових, науково-популярних та навчально-методичних праць.

Провідна лекторка з дисциплін: «Філософія» (для бакалаврів українською мовою); «Світоглядні та соціокультурні основи науково-технічної діяльності» (для аспірантів); Теорії раціоналізму: науково-філософські та педагогічні методології (для аспірантів)

[Детальніше про викладача на сайті кафедри](#)

Загальна інформація

Анотація

Дисципліна спрямована на фундаментальні основи розуміння концептуального аналізу суспільства. Змістовна складова формується з урахуванням праць соціально-філософської класики, але основна частина матеріалу присвячена сучасній теоретичній думці щодо філософського аналізу стану суспільства. Аналіз може бути ускладненим за рахунок критичної саморефлексії з боку представників сучасної філософії, думки яких представлені широким спектром. Останнє знайшло відображення у змістовній складовій дисципліни.

Мета та цілі дисципліни

Сформувати у аспіранта теоретичні знання у сфері фундаментальних поглядів на характер розвитку суспільства, сприяти практичним навичкам у виборі методики аналізу та опису процесів, які мають місце в сучасності. Поглибити світоглядну позицію при аналізі світу, плюралістичного за своїм характером, з метою простежувати взаємозв'язок розвитку суспільства із такими явищами, як ідентичність, глобалізація, геополітика, сучасна цивілізація, глобальна криза тощо. Удосконалити процес володіння інструментально-категоріальним апаратом із наголосом на сучасному науково-філософському характері мислення.

Формат занять

Лекції, практичні заняття, консультації. Підсумковий контроль - іспит.

Філософський аналіз сучасного суспільства

Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»

Компетентності

ЗК1. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК2. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК5. Здатність розв'язувати комплексні проблеми філософії на основі системного наукового світогляду та загального культурного кругозору із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності.

СК3. Здатність застосовувати методи філософського і міждисциплінарного дослідження, виявляти їх евристичні можливості та межі, використовувати релевантний дослідницький інструментарій.

СК4. Здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність у вищій освіті.

СК5. Здатність аналізувати, систематизувати та узагальнювати результати міждисциплінарних наукових досліджень у сфері філософії, оцінювати сучасний стан і тенденції розвитку філософії.

СК6. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми дослідницького характеру в сфері філософії, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних досліджень.

Результати навчання

РН1. Мати передові концептуальні та методологічні знання з філософії і на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень на рівні світових досягнень з філософії, отримання нових знань та здійснення інновацій.

РН3. Ефективно застосовувати у фаховій діяльності знання основних положень теоретичної і практичної філософії, історії світової та вітчизняної філософської думки, а також основних напрямів та провідних тенденцій у сучасній світовій філософії.

РН5. Планувати і виконувати теоретичні дослідження з філософії та дотичних міждисциплінарних напрямів з використанням сучасного інструментарію, критично аналізувати результати власних досліджень і результати інших дослідників у контексті усього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної проблеми.

РН6. Глибоко розуміти загальні принципи та методи філософських наук, а також методологію наукових досліджень, застосувати їх у власних дослідженнях у сфері філософії та у викладацькій практиці.

РН9. Організовувати і здійснювати освітній процес у сфері філософії, його наукове, навчально-методичне та нормативне забезпечення, застосувати ефективні методики викладання навчальних дисциплін.

ПР10. Формування у аспірантів поглиблених теоретичних і практичних знань у сфері фундаментальних поглядів філософії і науки на вибір і обґрунтованість певних методів і методологічних підходів у сучасних дослідженнях. Сприяє вільному володінню шляхів пошуку науково-філософської методології з урахуванням соціально-філософських теорій, підходів, концептуалізацій. Сприяє рефлексивному аналізу подій, вмінню розглядати їх у логіко-раціональному зв'язку із теоретичними положеннями, спиратися у аналітичних дослідженнях на концептуальні підґрунтя із подальшим відпрацюванням їх на практиці.

Обсяг дисципліни

Загальний обсяг дисципліни 120 год. (4 кредити ECTS): лекції – 30 год., практичні заняття – 10 год., самостійна робота – 80 год.

Передумови вивчення дисципліни (пререквізити)

Для успішного проходження курсу необхідно мати знання та практичні навички з наступних дисциплін: «Онтологічні та гносеологічні концепції у сучасній філософії», «Іноземна мова для комунікації в науково-педагогічному середовищі». «Організація науково-дослідної та інноваційної діяльності», «Педагогіка і психологія вищої освіти з методикою викладання», «Теорії раціоналізму: науково-філософські та педагогічні методології».

Особливості дисципліни, методи та технології навчання

Лекції з презентаціями, дискусії, практичні заняття (семінари, практикуми), виконання індивідуальної роботи (самостійні роботи, есе, участь у конференціях та спеціалізованих семінарах, робота з оригінальними роботами з філософії). Формування у аспірантів поглиблених теоретичних і практичних знань у сфері фундаментальних поглядів філософії і науки на вибір і обґрунтованість певних методів і методологічних підходів у сучасних дослідженнях. Сприяє вільному володінню шляхів пошуку науково-філософської методології з урахуванням теорій раціоналізму. Сприяє

рефлексивному аналізу раціональності як шлях науково-філософського аналізу з подальшим його відпрацюванням на практиці.

Програма навчальної дисципліни

Лекції

Теми лекцій	Кількість годин
Тема 1. Суспільство як об'єкт філософського аналізу. Предмет та завдання дисципліни. Поняття про соціальну онтологію. Філософські підходи до вивчення суспільства. Принципи та підходи вивчення суспільства: історичний контекст соціально-філософських ідей та формування методологічних ліній дослідження суспільства на ґрунті становлення сучасної європейської соціально-філософської думки.	2
Тема 2. Суспільство: соціальна реальність як історія. Ідеї представників філософії Античності та Середньовіччя про державний устрій. Стабільність та мінливість історії, її спрямованість. Традиції та еволюція. Суспільне благо та ідеальна держава (Платон). Основні ідеї «Політики» Аристотеля. Основні ідеї розбудови держави у Середньовіччі.	2
Тема 3. Соціальні ідеї у філософії Відродження та Нового часу. Соціальні та політичні цінності книги М. Макіавеллі «Государ». Теорія природних прав та суспільного договору Т. Гоббса, Дж. Локка. Соціальна філософія Ж-Ж. Руссо. Географічний детермінізм Монтеск'є. Людська історія як реалізація «плану природи» (І. Кант). Ідея вічного миру (І. Кант).	2
Тема 4. Соціально-філософські ідеї XIX ст. і початку XX ст. Формування сучасних методологічних підходів. Соціальна філософія К. Маркса. Формация. Структура суспільної формации. Базис та надбудова. Спосіб виробництва. Виробничі відносини та виробничі сили. Класи, експлуатація та класова боротьба. Держава. Суспільна свідомість, її структура. Соціальні революції. Вебер і Маркс: цінності та влада як основи економіки.	2
Тема 5. Основи цивілізаційного підходу. Цивілізаційний підхід: особливості та характеристики. Поняття цивілізації. М. Данілевський, О.Шпенглер, А.Тойнбі. Теорія суспільства та цивілізації П. Сорокіна, Ф. Нортропа, А. Крюбера. Теорія С. Гантінгтона. Зіткнення цивілізацій. Культурні розломи.	2
Тема 6. Концепції постіндустріального та інформаційного суспільства. Теорії постіндустріального суспільства. «Осьовий принцип» як теоретико-методологічна підстава: Д. Белл про принцип теоретичного знання. Постіндустріальне суспільство: чинники трансформацій. Концепції інформаційного суспільства: Мак Люен, Масуда, М. Кастальс, О. Тофлер та ін.	2
Тема 7. Суспільство як система: світи реальності. Історичні системи та світ-системи. Міні-системи, світи-імперії та світи-економіки (І. Валлернстайн). Правила світу-економіки за Ф. Броделем. Ядро, полупериферія, периферія. Система і цикли (Цикли М. Кондратьєва). Погляди І. Валернстайна наприкінці XX ст.	2

Тема 8. Структурна організація суспільства. 2

Системна організація суспільства. Теорія соціальних систем Н. Лумана: соціологічні та міждисциплінарні ресурси. Функціональні системи в функціонально-диференційному суспільстві. Опис структури суспільства: різноманітні кути зору.

Тема 9. Техніко-економічний та соціальний виміри суспільства. 2

Матеріально-економічна складова. Власність, ринок та держава. Техносфера та її значення в сучасному суспільстві. Соціальний вимір суспільства. Класи. Трансформація класової моделі Маркса. Класові моделі у сучасних соціологічних концепціях.

Тема 10. Політичний та культурний виміри суспільства. 2

Політика як соціальний регулятор відносин між індивідами та соціальними спільнотами. Влада. Норми. Світ права. Освіта. Філософські та соціальні основи політичних течій. Методологія балансів влади. Три види примусу. Цінності: трансформації і традиції.

Тема 11. Глобалізація і мегатенденції сучасного світового розвитку. 2

Глобалізація як предмет філософського аналізу. Глобалізація. Характер визначення. Поняття глобалізація та її виміри (У. Бек). Культурно-історичні проблеми глобалізації. Економічна, політична, соціальна глобалізації. Глобалістика як галузь наукового знання. Всесвітнє суспільство. Американська теоретична соціологія та соціальна філософія про Всемірне суспільство.

Тема 12. Концептуальні засади філософії геополітики: мегатенденції сучасного світового розвитку. Суспільство цифри. 2

Філософські засади геополітики. Понятійно-категоріальний апарат та етапи розвитку геополітики. Основні концепції класичної геополітики. Геополітичні принципи. Теорія геополітичної динаміки. Мегатенденції розвитку на локальному, національному та світовому рівнях. Формування суспільства цифри.

Тема 13. Глобальні проблеми та криза сучасної цивілізації. 2

Ознаки глобальних проблем. Систематизація глобальних проблем. Антиглобалізм: ідеологія та реальність. Формування техніко-технологічної цивілізації: проблеми, ризики, кризи. Інструментальний розум та глобальна культура. Деглобалізація як феномен XXI століття: основні тенденції та траєкторії реалізації.

Тема 14. Траєкторії у формуванні світових цивілізацій сучасності. 2

Передумови формування світових цивілізацій: виклики XXI ст. Основні геополітичні та гео економічні гравці. Філософія глобального розвитку подій: погляд у майбутнє. Роль і значення категорії «картина світу» у структурно-системному аналізі суспільства. Інформаційне суспільство: терміни, смисли, поняття і їх значення. Роль інформаційно-комунікаційних технологій.

Тема 15. Перспективи нової цивілізації в контексті ціннісного дискурсу. 2

Новий цифровий світ і зміни цивілізаційного характеру. Культура цифри: основні характеристики. Суспільні зміни і національна ідентичність. Стара-нова система цінностей у суспільстві цифри. Значення традиційних цінностей у періоди криз, розломів, трансформацій. Нові смислові лінії розломів.

Загальна кількість годин 30

Практичні заняття

Теми практичних/семінарських занять	Кількість годин	Вагові коефіцієнти а
Тема 1. Історичний контекст формування соціально-філософських ідей. Філософські підходи до вивчення суспільства. Принципи вивчення суспільства. Категорії соціальної реальності. Фактори історичної динаміки. Еволюційний та революційний розвиток. Основні ідеї розбудови суспільства в Античності. Соціальні ідеї у філософії Відродження і Нового часу.	2	1
Тема 2. Формування сучасних методологічних підходів до аналізу суспільства. Марксизм: теорія суспільства. Карл Маркс. Капітал. Критика політичної економії. Том I. Кн. I. Карл Маркс. Капітал. Критика політичної економії. Том III. Ч. I. Цивілізаційні підходи дослідження суспільства. Концепція постіндустріального та інформаційного розвитку сучасного суспільства. Белл Д. "Прийде шне постіндустріальне суспільство", Тоффлер О. «Третя хвиля», Мак-Люен «Галактика Гютенберга», І. Кастальс «Інформаційне суспільство», Кастельс М. Інтернет і Галактика. Міркування щодо Інтернету, бізнесу і суспільства».	2	1
Тема 3. Системно-структурний характер організації суспільства. Світ як система (світо-системний аналіз). Wallerstein I. The Modern World-System(трьотомник): основні поняття та ідеї світо-системного аналізу І. Валернстайна. Виміри суспільного існування. Шляхи соціально-економічного розвитку. Класова ідентифікація. Влада. Норми. Примус та насильство. Громадянське суспільство. Культура, освіта.	2	1
Тема 4. Глобалізація і глобалізаційні процеси. Глобалізація в контексті нових галузей знань. Виміри глобалізації. Підходи до вивчення глобалізації. Глобальне та локальне. Глобальні проблеми: систематизація, шляхи вирішення. Виклики глобалізації: економічний, політичний, особистість і суспільство, демографічний, екологічний. Риторика про «універсальні цінності» на прикладі роботи Wallerstein I. European Universalism: The Rhetoric of Power. Зміна цінностей і антропологічний поворот (на прикладі Шваб К. Четверта промислова революція).	2	1
Тема 5. Криза сучасної цивілізації і мегатенденції світового розвитку. Суспільство цифри. Цивілізаційні засади глобалізації. Геополітичні принципи та динаміка. Прояви та тенденції культурної глобалізації. Етноси, нації та національні відносини. Зрушення світоглядного характеру в контексті ціннісного дискурсу. Нова-стара система цінностей. Цифрова культура: характеристика, особливості розвитку. Питання еліт, влади.	2	1
Загальна кількість годин	10	$\sum_{i=1}^n a_i = 8$

Лабораторні заняття

Лабораторних робіт в рамках дисципліни не передбачено.

Філософський аналіз сучасного суспільства

Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»

Самостійна робота

Курс передбачає підготовку до усних відповідей на проблемні питання, самостійне вивчення питань, які не викладаються під час лекцій, – це отримує поточне оцінювання. Особливе значення мають такі види індивідуальної роботи, як участь у конференціях та спеціалізованих семінарах (із написанням тез), робота з оригінальними роботами з філософії, написання есе, підготовка і написання статей тощо. Ці роботи є письмовими і складаються відповідно до вимог.

Тематика для самостійної роботи

Теми для самостійного вивчення	Кількість годин
1 Різниця у методології цивілізацій О. Шпенглера, А. Тойнбі і методології сучасного розуміння цивілізації.	1
2 Основні показники або загальні критерії розвитку у порівняльному аналізі традиційного, індустріального і постіндустріального суспільства.	1
3 Суспільство ризику. Особливості розвитку, характеристики.	1
4 Значення процесу інформатизації в концепціях сучасного суспільства.	1
5 Трансформація вчення К. Маркса про класи в концепції розвитку суспільства Р. Дарендорфа. Класова модель Е. Гідденса.	1
6 Основні категорії дослідження суспільства А. Турена.	1
7 Політичне та громадянське суспільство. Значення публічної сфери для становлення громадянського суспільства.	1
8 Нові технології нагляду та примусу в інформаційному суспільстві. Концепт <i>дискурс</i> в трансдисциплінарних дослідженнях управління, влади М. Фуко.	1
9. Позитивні і негативні ознаки лібералізму (на прикладах позиції Ф. Фукуями, С. Хантінгтона, Ю. Габермаса, П. Слотердайка та інших в оцінці сучасної моделі розвитку суспільства).	1
10 Університети і реалізація моделей освіти у формуванні суспільства інноваційного розвитку в епоху технологічної революції 5.0	1
11 Значення науково-технічної революції: сутність науково-технічного детермінізму	1
12 Націоналізм публіки та транс націоналізм еліт.	1
13 Соціальний детермінізм та антропологічний детермінізм за умов глобалізації і деглобалізації	1
14 Етика за умов цифровізації, інформатизації, штучного інтелекту	1
15 Цифрове суспільство: терміни «гіперреальність», «симулякр», «симуляція» в сучасній культурі. Перехід від наочності до більшої абстрактності.	1
16 Цифрове суспільство: віртуальність і реальність як доповнення онтологічного значення	1
17 Перспективи розвитку та взаємодії сучасних мегатенденцій.	1
18. Ш. Зубофф, Ш. Теркл, Ч. Гір та ін. про розробки нових форм соціальної організації.	1
19 Нова міждисциплінарна методологія цифрової реальності	1
20 Філософське осмислення інформаційно-комунікаційних технологій як соціально-філософського феномену	1
Загальна кількість годин	20

Тематика індивідуальних завдань (есе)

Есе передбачає розкриття обраної тематики, демонстрування вміння аналізувати інформацію та оформлювати текстові документи відповідно до мети навчальної дисципліни.

Теми есе

1. Аналіз останніх робіт І. Валернстайна	5
2. Порівняльний аналіз цивілізаційного підходу XIX ст. і XXI ст.	5
3. Ідеї Ф. Фукуями у сьогоденні: їх життєздатність	5
4. Ортега-і-Гассет «Людина і люди»	5
5. Е. Дюркгейм про надіндивідуальний характер суспільних явищ	5
6. М. Фуко – дослідник влади.	5
7. Культура як сукупність цінностей	5
8. Класики геополітики: Ф. Ратцель, Р. Челлен, К. Хаусхофер, А. Мехен, Х. Маккіндер.	5
9. Технології, які формують сучасне цифрове суспільство	. 5
10. Теорії інформаційного суспільства	5
11. Цивілізаційні розломи і майбутні шляхи	5
12. Картина світу 204 року	5
Загальна кількість годин	60

Література та навчальні матеріали

Основна література

Байме К. фон. Політичні теорії суспільства. – К., 2008.

Белл Д. "Прийдешнє постіндустріальне суспільство", К, 2010.

Бурдье П'єр // Політична енциклопедія. Редкол.: Ю. Левенець (голова), Ю. Шаповал (заст. голови) та ін. К.: Парламентське видавництво, 2011

Бодріяр, Жан // Філософський енциклопедичний словник. К., 2011.

Ванг Дечонг, О. О. Дольська. Цифрова культура: особливості та її основні характеристики // Актуальні проблеми філософії та соціології, 2023. № 41. С.15 - 21.

В. Сунь, О.О. Дольська. Про інтелектуальні зрушення в історії людства (мислення для інформаційного простору) // Вісник Національного технічного університету "ХПІ". Сер.: Актуальні проблеми розвитку українського суспільства = Bulletin of the National Technical University "KhPI". Ser.: Actual problems of Ukrainian society development : зб. наук. пр. – Харків : НТУ "ХПІ", 2023. № 2. С. 30-38.

Вебер М. Три чисті типи легітимного панування// Соціологія. Загальноісторичні аналізи. Політика.К.: Основа, 1998. С. 157–172.

Горкгаймер М. Критика інструментального розуму / М. Горкгаймер. – К.: ППС – 2002, 2006.

Дольська О.О.Філософія сучасного суспільства / О.О. Дольська. – Харків : НТУ «ХПІ», 2013.

ДОЛЬСЬКА О. О., ДИШКАНТ Т. М. Ідея університету в сучасних викликах. Вісник Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. Серія: філософія, філософія права, політологія, соціологія : зб. наук. пр. / редкол.: О. Г. Данильян (голова) та ін. – Харків : Право, 2023. – No1 (56). С. 76-87.

Дольська О.О., Городиська О.М. Цифрова культура як детермінанта змін у мисленні, світогляді, освіті // Вісник Дніпровської академії неперервної освіти Серія «Філософія. Педагогіка». № 1 (8). 2025. С. 7-17.

Кривуля О. М. Філософія: світ – людина – дух: навч. Посібник. Х.: ТОВ «Прометей», 2003.

Култаєва М. Д. Європейська теоретична соціологія XX – XXI століття: навч. посібник / М. Д. Култаєва, О. І. Навроцький, І. І. Шеремет. Х.: ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2008.

Култаєва М.Д., Прокопенко І.Ф., Радіонова І.О., Троцько І.В. Соціологія глобалізації, Навч. Посібник.

Харків, ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2008.

Міжнародне суспільство порівняльного дослідження цивілізацій // <http://www.wmich.edu/isccsc/index.html>

Нікітенко В. Роль креативної моделі освіти у формуванні суспільства інноваційного розвитку в епоху технологічної революції 5.0 та глобалізації. Вісник Національного технічного університету "ХПІ". Серія : Актуальні проблеми розвитку українського суспільства : зб. наук. пр. – Харків : НТУ "ХПІ", 2024. – № 2. – С. 54-58.

Поппер Карл. Відкрите суспільство та його вороги. Т. I. У полоні Платонових чарів / Пер. з англ. Олександр Коваленко. – К.: «Основи», 1994.

Поппер Карл. Відкрите суспільство та його вороги. Т. II. Спалах пророцтва: Гегель, Маркс та послідовники / Пер. з англ. Олександр Буценко. – К.: «Основи», 1994.

Поппер Карл. Злиденність історизму / Пер. з англ. Василь Лісовий. – К.: «Абрис», 1994.

Фукуяма Френсіс // Політична енциклопедія. Редкол.: Ю. Левенець (голова), Ю. Шаповал (заст. голови) та ін. К.:Парламентське видавництво, 2011.

Що сказав Фукуяма? // Zbruch, 25.08.2016

Фукуяма Ф. Витоки політичного порядку. Від прадавніх часів до Французької революції. «Наш Формат», 2019.

Ідентичність. Потреба в гідності й політика скривдженості. «Наш Формат», 2020.

Фукуяма Ф. Ідентичність. Потреба в гідності й політика скривдженості. «Наш Формат», 2020.

Цивілізаційні перехрестя сучасного суспільства https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2019/01/tsyvilizatsiine_perehrestia.pdf

Шпенглер, Освальд // Філософський енциклопедичний словник / В. І. Шинкарук (гол. редкол.) та ін. Київ : Інститут філософії імені Григорія Сковороди НАН України : Абрис, 2002.

Шпенглер О. «Присмерк Європи» .Т. II. Київ., 2011.

Еліас Н. Про німців. (ориг.назва: Штудії про німців. Боротьба за владу та генеза габітусу в 19.-20. столітті). К.: «Юніверс», 2010.

Еліас Н. Процес цивілізації. Соціогенетичні і психогенетичні дослідження. Київ: Перун», 2003.

Воронкова В. Концептуальні засади філософії геополітики. 2008,

Лук'янець В. С. Сучасний філософський дискурс про методологічну культуру / В. С. Лук'янець // В. С. Лук'янець, О. М. Кравченко, Л. В. Озадовська. Сучасний науковий дискурс: оновлення методологічної культури. – К. : Кондор, 2000. – С. 13–15.

Класики геополітики: Ф. Ратцель, Р. Челлен, К. Хаусхофер, А. Мехен, Х. Маккіндер.

Карл Маркс. Наймана праця й капітал

Карл Маркс. До критики політичної економії /

Карл Маркс. Капітал. Критика політичної економії. Том I. Кн. I.

Карл Маркс. Капітал. Критика політичної економії. Том III. Ч. I.

Карл Маркс. Вибрані твори. Том 1.

Тьоніс Ф. Спільнота та суспільство. Основні поняття чистої соціології / Пер з нім. – К. : ДУХ І ЛІТЕРА, 2005.

Глобалізація в соціологічному вимірі / НАН України, Ін-т соціології; К., 2011

Окрут М. Повсякденна реальність: пошуки визначення //Соціум.2006. № 5. С. 30-41.

Archer M. The Reflexive Imperative in Late Modernity. Cambridge : Cambridge University Press, 2012.

Coleman R. A Sensory Sociology of the Future: Affect, Hope and Inventive Methodologies. // Sociological Review. – 2017. – Vol. 65 (3). – P. 525-543.

Fox N. Sociology and the New Materialism: Theory, Research, Action. London : Sage, 2017.

W. Sun, O. O. Dolska. DIGITALIZATION OF EDUCATION IN CHINA: PROBLEMS, OPPORTUNITIES (SOCIO-PHILOSOPHICAL ANALYSIS). Актуальні проблеми філософії та соціології. №38\2022. Р. 34-39.

Wallerstein I. The Modern World-System I: Capitalist Agriculture and the Origins of the European World-Economy in the Sixteenth Century. New York : Academic Press, 1974. 410 p.

Wallerstein I. The Modern World-System II: Mercantilism and the Consolidation of the European World-Economy, 1600–1750. New York : Academic Press, 1980. 372 p.

Wallerstein I. The Modern World-System III: The Second Era of Great Expansion of the Capitalist World-Economy, 1730s–1840s. San Diego : Academic Press, 1989. 372 p.

Додаткова література

- Baudrillard J. De la seduction / J. Baudrillard. – Paris, 1979. – 243 p.
- Baudrillard J. In the Shadow of the Silent Majorities (Semiotext(e) / Foreign Agents) / J. Baudrillard. – New York, 1994. – 128 p.
- Lyotard J.-F. The Postmodern Condition a Report on Knowledge / Jean-François Lyotard ; [translated by Geoff Bennington and Brian Massumi Foreword by Fredric Jameson]. – Minneapolis : Minesota Press, 1988. – 110 p.
- Piore M. J., Sabel Ch. F. The Second Industrial Divide / M. J. Piore, Ch. F. Sabel. – New York, 1986. – 368 p.
- Sabel Charles F. Work and Politics: The Division of Labour in Industry. Cambridge Studies in Modern Political Economies / Charles F. Sabel. L – Cambridge, 1984. – 320 p.
45. Stehr N. Knowledge Societies / N. Stehr. – London, 1994. – 291 p.
- Zuboff S. In The Age Of The Smart Machine: The Future Of Work And Power / S. Zuboff. – New York, 1989. – 468 p.
- Кевін К. Невідвортне. 12 технологій, що формують наше майбутнє / пер. з англ. Наталія Валецька. Київ : Наш формат, 2018. 304 с.
- Медоуз Д., Рандерс Й., Медоуз Д. Межі зростання. 30 років потому / за наук. ред. Віктора Вовка. Київ : Пабулум, 2018. 464 с.
- Мічіо К. Фізика майбутнього. Як наука вплине на долю людства і змінить наше повсякденне життя у ХХІ сторіччі. Львів : Літопис, 2017. 432 с.
- Мічіо К. Майбутнє розуму. Наукові спроби досягнути, удосконалити і підсилити інтелект / пер. з англ. Анжела Кам'янець. Київ : Літопис, 2020. 420 с.
- Ніктенко В., Воронкова В., Кивлюк О. Цифровий гуманізм як нова парадигма розвитку сучасних гуманітарних наук. Humanities studies: collection of Scientific Papers. Zaporizhzhia : Publishing house «Helvetica», 2025. Вип. 22 (99). Р. 81-90.
- Ніктенко В., Воронкова В., Тупахіна О., Сорокіна О. Європейські практики цифрового гуманізму у контексті глобальних викликів. Humanities studies : collection of Scientific Papers. Zaporizhzhia : Publishinghouse «Helvetica», 2024. Вип. 18 (95). С.52-64.
- Дзьобань О.П., Жданенко С.Б. Соціокультурний простір інформаційного суспільства як середовище буття сучасної людини. Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». Серія : Філософія, філософія права, політологія, соціологія / редкол. : А.П. Гетьман та ін. Харків : Право, 2014. No 2 (21). С. 12-21.
- Дзьобань О., Соснін О. Інформаційне суспільство як мережево-комунікативний простір управління. Віче. 2015. No 10. С. 7-13.
- Дзьобань О.П., Данильян О.Г. Трансформації цінностей в інформаційному суспільстві: багатовимірність та різнопорядковість. Вісник Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. Серія: Філософія. 2020. No 3 (46). С. 28-43.
- Дзьобань О.П. Цифрова людина як філософська проблема. Інформація і право. 2021. No 2 (37). С. 9-21.
- Дзьобань О.П., Жданенко С.Б. Соціокультурний простір інформаційного суспільства як середовище буття сучасної людини. Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». Серія : Філософія, філософія права, політологія, соціологія / редкол. : А.П. Гетьман та ін. Харків : Право, 2014. No 2 (21). С. 12-21.
- Єрмоленко А.М. Дискурс. Комунікація. Моральність. Київ : Наукова думка, 2021. 438 с.
- Кант І. Критика чистого розуму / пр. з нім. та приміт. І. Бурковського. Київ : Юніверс, 2000. 504 с.
- Кастельс М. Інтернет і Галактика. Міркування щодо Інтернету, бізнесу і суспільства. Київ : ТОВ Ваклер, 2007. 304 с.
- Кевін К. Невідвортне. 12 технологій, що формують наше майбутнє / пер. з англ. Наталія Валецька. Київ : Наш формат, 2018. 304 с.
- Медоуз Д., Рандерс Й., Медоуз Д. Межі зростання. 30 років потому / за наук. ред. Віктора Вовка. Київ : Пабулум, 2018. 464 с.
- Метью Б. Метавсесвіт. Як він змінить нашу реальність / пер. з англ. Сергія Стеця. Київ : АРТБУКС, 2023. 512 с.
- Wallerstein I. Utopistics: Or, Historical Choices of the Twenty-First Century. New York : The New Press, 1998. 144 p.
- Wallerstein I. Unthinking Social Science: The Limits of Nineteenth-Century Paradigms. 2nd ed. Philadelphia : Temple University Press, 2001. 336 p.
- Wallerstein I. The Decline of American Power: The U.S. in a Chaotic World. New York : The New Press, 2003. 280 p.
- Філософський аналіз сучасного суспільства*

Система оцінювання

Підсумкова оцінка з освітнього компонента визначається відповідальним лектором за темами, видами занять, тощо відповідно до силабусу і є інтегральною оцінкою результатів усіх вид навчальної діяльності здобувача вищої освіти. Підсумкова оцінка повинна відображати всі оцінки за складовими навчального процесу з урахуванням їх вагових показників k :

Поточний контроль (усні відповіді), k_1	Контрольні роботи (тези), k_2	Індивідуальне завдання (есе), k_3	Підсумковий контроль (іспит), k_4
0,25	0,25	0,25	0,25

Сума коефіцієнтів повинна складати одиницю: $k_1 + k_2 + k_3 + k_4 = 1$. Підбір вагових коефіцієнтів підсумкової оцінки здійснює розробник курсу.

Розрахунок підсумкової оцінки проводиться за формулою:

$$O = \Pi \cdot k_1 + K \cdot k_2 + I \cdot k_3 + \Pi_k \cdot k_4,$$

де: Π – середньозважена середня оцінка за поточний контроль,
 I – оцінка за виконання індивідуального завдання,
 K – середньозважена оцінка за контрольні роботи,
 Π_k – оцінка за підсумковий контроль.

$$\Pi = \frac{\Pi_1 \cdot a_1 + \Pi_2 \cdot a_2 + \dots + \Pi_n \cdot a_n}{\sum_{i=1}^n a_i},$$

де: a_i – ваговий коефіцієнт кожної усної відповіді.

Оскільки, у силу специфіки предмету ваговий коефіцієнт кожної усної відповіді тотожний один одному, тобто $a_1 = a_2 = \dots = a_n$ то

$$\Pi = \frac{\Pi_1 \cdot a_1 + \Pi_2 \cdot a_2 + \dots + \Pi_n \cdot a_n}{\sum_{i=1}^n a_i} = \frac{\Pi_1 + \Pi_2 + \dots + \Pi_n}{n} \text{ (середнє арифметичне)}$$

де: n – кількість відповідей за семестр

$$I = \frac{I_1 \cdot c_1 + I \cdot c_2 + \dots + I_n \cdot c_n}{\sum_{i=1}^n c_i},$$

де: c_i – ваговий коефіцієнт за есе.

Оскільки, у силу специфіки предмету ваговий коефіцієнт кожного есе тотожний один одному, тобто $c_1 = c_2 = \dots = c_n$ то

$$I = \frac{I_1 \cdot c_1 + I \cdot c_2 + \dots + I_n \cdot c_n}{\sum_{i=1}^d c_i} = \frac{I_1 + I_2 + \dots + I_n}{d} \text{ (середнє арифметичне)}$$

де: d – кількість есе за семестр

$$K = \frac{K_1 \cdot b_1 + K_2 \cdot b_2 + \dots + K_n \cdot b_m}{\sum_{i=1}^n b_i},$$

де: b_i – ваговий коефіцієнт за контрольну роботу.

Відповідно у силу специфіки предмету ваговий коефіцієнт кожної контрольної роботи тотожний один одному, тобто $b_1 = b_2 = \dots = b_m$, то

$$K = \frac{K_1 \cdot b_1 + K_2 \cdot b_2 + \dots + K_m \cdot b_m}{\sum_{i=1}^m b_i} = K = \frac{K_1 + K_2 + \dots + K_m}{m} \text{ (середнє арифметичне)}$$

де m – кількість контрольних робіт

Поточні оцінки за кожну складову (П, К, І,...) виставляються за 100-бальною шкалою згідно з положенням «Про критерії та систему оцінювання знань та вмінь і про рейтинг здобувачів вищої освіти» НТУ «ХПІ».

Підсумкова оцінка виставляється відповідно до розрахованої О з округленням до найближчого цілого числа в більшу сторону.

Шкала оцінювання

Сума балів	Національна оцінка	ECTS
90–100	Відмінно	A
82–89	Добре	B
75–81	Добре	C
64–74	Задовільно	D
60–63	Задовільно	E
35–59	Незадовільно (потрібне додаткове вивчення)	FX
1–34	Незадовільно (потрібне повторне вивчення)	F

Норми академічної етики і політика курсу

Студент повинен дотримуватися «Кодексу етики академічних взаємовідносин та доброчесності НТУ «ХПІ»: виявляти дисциплінованість, вихованість, доброзичливість, чесність, відповідальність. Конфліктні ситуації повинні відкрито обговорюватися в навчальних групах з викладачем, а при неможливості вирішення конфлікту – доводитися до відома співробітників дирекції інституту. Нормативно-правове забезпечення впровадження принципів академічної доброчесності НТУ «ХПІ» розміщено на сайті: <http://blogs.kpi.kharkov.ua/v2/nv/akademichna-dobrochesnist/>

Погодження

Силабус погоджено

26.08.2025

Завідувачка кафедри
Ольга ГОРОДИСЬКА

26.08.2025

Гарант ОП
Яків ТАРАПОВ